

Beslutningsforslag nr. B 62. Fremsat den 23. oktober 2001 af Kristian Thulesen Dahl (DF), Pia Kjærsgaard (DF), Peter Skaarup (DF) og Poul Nødgaard (DF)

## **Forslag til folketingsbeslutning**

### **om opfordring til at trække aktstykke nr. 6 om etablering af muslimsk begravelsesplads tilbage fra Finansudvalget**

Folketinget opfordrer kirkeministeren til at trække aktstykke nr. 6 af 2. oktober 2001 tilbage fra Finansudvalget.

I aktstykket søger ministeren om bemyndigelse til at give Brøndby Kommune tilsagn om, at

staten vil betale Brøndby Kommune det beløb, som kommunen måtte skulle betale ud over 3,0 mio. kr. ved overtagelsen af areal fra Københavns Kommune, der er udlagt til muslimsk begravelsesplads.

## Bemærkninger til forslaget

Forslagsstillerne ønsker en politisk debat om indholdet af aktstykke nr. 6 af 2. oktober 2001 ( se bilag 1), der under nærmere angivne betingelser bemyndiger kirkeministeren til at give Brøndby Kommune tilsagn om, at staten vil betale Brøndby Kommune det beløb, som kommunen måtte skulle betale ud over 3,0 mio. kr. ved overtagelsen fra Københavns Kommune af det i Brøndby Kommune beliggende areal udlagt til muslimsk begravelsesplads, herunder påløbne renter og sags- og salgsomkostninger.

Forslagsstillerne er af den opfattelse, at beslutningen om at etablere en gravplads for muslimer giver anledning til særlig bekymring, fordi etableringen af muslimske gravpladser sædvanligvis forudsætter, at gravpladserne skal blive liggende »til evig tid«. Begrebet »til evig tid« er ikke foreneligt med dansk lovgivning.

Det er åbenlyst problematisk, at et jordareal udlægges til et bestemt formål »til evig tid«. Man kan næppe bygge et moderne samfund op, hvis man til evig tid skal tage hensyn til gravpladser, der måtte ligge i vejen for den moderne udvikling af samfundet.

Forslagsstillerne er af den opfattelse, at religion hverken kan eller skal stå i vejen for det moderne oplyste samfund. Kristne stiller ikke ultimative krav til fredningsbestemmelserne for gravpladser, og mange danske kirkegårde er blevet nedlagt gennem årene, når udviklingen har krævet det. Dansk lovgivning er fornuftig, fleksibel og tillader en dynamisk udvikling af samfundet og tillader, at elementer som gravsteder, der står i vejen for udviklingen, kan fjernes eller flyttes efter udløbet af den gældende fredning på typisk 30 år. Blandt andet derfor er Danmark et af de rigeste og fredeligste samfund i verden. Fredningsperioden kan forlænges, men det er en privat sag.

I Danmark kaldes gravpladser for kirkegårde, og kirkegården er Danmarks offentlige begravelsesplads, og alle skal begraves der, hvad enten man er kristen, ateist, buddhist, muslim eller andet. Jorden på kirkegården er ikke særligt indviet jord, da der ikke knytter sig særlige kirkelige handlinger til en kirkegård. Gravskikken er i Danmark den, at man som udgangs-

punkt begraves i øst-vestlig retning, mens muslimer begraves nord-syd. Det betyder, at man på nogle kirkegårde har indrettet særlige afsnit, hvor muslimer kan begraves, fordi retningen er anderledes.

Hvis alle gravpladser skulle blive liggende evigt, ville der komme til at ligge gravpladser i vejen mange steder i landet, og i sidste ende ville alt blive til gravpladser. Det meste af København mellem de gamle volde og søerne er faktisk gamle kristne gravpladser, men disse er for mange år siden sløjfet af hensyn til den moderne byudvikling, og heldigvis for det.

Forslagsstillerne er bekymret for de muslimske gravpladser, ganske enkelt fordi det kan frygtes, at de i længden kommer til at ligge i vejen for det moderne samfund og kan komme til at blive omdrejningspunkt for fremtidige uløselige konflikter.

Muslimer skal have mulighed for at blive begravet her i landet, men det skal naturligvis være på samme betingelser, som gælder for alle andre. Det skal (heller) ikke i denne sag ske ved, at der kommer til at gælde særlige regler for én gruppe. Muslimer må begraves på samme betingelser og med samme fredningstider som kristne. Skik følge eller land fly.

Det er ikke muligt at udlægge et areal med en »evig« fredningsbestemmelse, hvilket også fremgår af et svar fra justitsministeren af 8. juli 1998. I spørgsmål nr. S 673 (Folketingsåret 1997-98, 2. samling, Folketingstidende, forhandlingerne side 2749) og spørgsmål nr. S 3856 (Folketingsåret 1999-2000, Folketingstidende, forhandlingerne side 9936), hvor der blev spurgt om, hvorvidt man ved anvendelse af grundlovens § 73 om ekspropriation kunne ekspropriere et areal, der er udlagt til gravplads, har justitsministeren oplyst, at hvis betingelserne i § 73 er opfyldt, vil der kunne foretages ekspropriation af ejendomsret og andre rettigheder, herunder servitutter, der er tinglyst på ejendommen. (Bilag 2).

Herudover er der med spørgsmål nr. S 2664 (Folketingsåret 2000-01, Folketingstidende, forhandlingerne side 8832) og spørgsmål nr. S 59 (Folketingsåret 2000-01, Folketingstidende, forhandlingerne side 348) spurgt til, om en kommende køber af et jordareal

til gravplads i skødet vil blive gjort klart og tydeligt opmærksom på, at gravpladsen vil kunne eksproprieres til andet formål, jf. ovennævnte besvarelse af S 673 og S 3856. Af svaret fremgik, at det ville man ikke, idet man ikke har til hensigt at understrege dette over for køberne af det pågældende areal – hverken mundtligt eller i skødet – idet de pågældende er borgere i Danmark og derfor naturligvis er bekendt med, at grundlovens bestemmelser er gældende uanset skødets formulering.

Det ville være ærgerligt, hvis køberne erhverver jordarealet i Brøndby i den fejlagtige tro, at de kan disponere over arealet »til evig tid«. Derfor er det en både fair, vigtig og relevant oplysning for køberne, at de er klar over, at dansk lovgivning giver mulighed for ekspropriation af arealet til andre formål, f.eks. til anlæg af en vej, installation af tekniske anlæg, boligområde, parkeringsplads eller andre samfundsnyttige formål.

Forslagsstillerne er bekendt med, at de mosaiske begravelsespladser i Danmark som udgangspunkt skal henligge til evig tid, og at dette hidtil ikke har givet anledning til problemer. Imidlertid er det mosaiske trossamfund af relativt beskeden størrelse og deres gravpladser af tilsvarende beskeden omfang, mens gravpladser for den muslimske trosretning vil tage et helt andet omfang. Senest er det fremgået af dagspressen, at der er 170.000 herboende muslimer, mens det af begrundelsen til spørgsmål S 673 fra august 1998 fremgik, at antallet dengang var 100.000.

Ud over de principielle bemærkninger omkring tilblivelse til etablering af en muslimsk gravplads i Brøndby giver aktstykket også anledning til bemærkninger omkring økonomien.

Sagen er, at Brøndby Kommune har ændret lokalplanen for det pågældende område fra at være byzoneareal og udlagt til offentlige formål, institutioner, plejehjem og lignende gode formål med en bebyggelsesprocent på 40, til at have et snævrere formål, nemlig gravplads med en bebyggelsesprocent på 1. Det betyder, at områdets værdi forringes væsentligt, og dermed forringes de samfundsopsparede værdier, som der er betalt og sparet op til via kommuneskatten.

I en sag fra Vejle Kommune for nogle år tilbage blev medlemmer af kommunalbestyrelsen dømt for at have solgt et kommunalt ejet areal for billigt til en erhvervsvirksomhed, der ønskede at bygge i kommunen. Det blev fastslået, at en kommune ikke lovligt kunne sælge kommunal jord til under markedsværdi.

Aktstykkets konstruktion går ud på, at Brøndby Kommune overtager arealet, der i dag ejes af Københavns Kommune, og at kirkeministeren i denne forbindelse bemyndiges til at betale Brøndby Kommune et beløb på mellem 3,0 og 21,5 mio. kr., som kan blive forskellen på det beløb, som køberne skal betale for gravpladsen, og det beløb, som er jordens reelle værdi. Denne lidt specielle transaktion dækker i virkeligheden over, at staten understøtter køberne med et tilsvarende beløb, fordi køberne ikke har penge til at betale den oprindelige markedsværdi for jorden.

Det er ikke rimeligt, at trossamfund på den måde kan få jord på særlig fordelagtige købsvilkår, og man kan med rette stille spørgsmålet: Vil andre, herunder andre trossamfund, kunne forlange at få tilbudt lige så fordelagtige overtagelsesvilkår for et stykke jord, som rettelig tilhører os alle sammen? Eller vil andre trossamfund, der findes her i landet, på samme måde kunne få omfattende statstilskud?

### *Skriftlig fremsættelse*

**Kristian Thulesen Dahl (DF):**

Som ordfører for forslagsstillerne tillader jeg mig herved at fremsætte:

*Forslag til folketingsbeslutning om opfordring til at trække aktstykke nr. 6 om etablering af muslimsk begravelsesplads tilbage fra Finansudvalget.*

(Beslutningsforslag nr. B 62).

Jeg henviser i øvrigt til de bemærkninger, der ledsager forslaget, og anbefaler det til Tingets velvillige behandling.

**Bilag 1****Finansudvalgets aktstykke nr. 6, 2001-02**

Aktstykket er optrykt efter ønske fra Kristian Thulesen Dahl (DF).

**6**

**Kirkeministeriet.** København, den 2. oktober 2001.

a.

Kirkeministeriet anmoder om Finansudvalgets tilslutning til, at kirkeministeren under nærmere angivne betingelser bemyndiges til at give Brøndby Kommune tilsagn om, at staten vil betale Brøndby Kommune det beløb, som kommunen måtte skulle betale ud over 3,0 mill.kr. ved overtagelsen fra Københavns Kommune af det i Brøndby Kommune beliggende areal udlagt til muslimsk begravelsesplads, herunder til påløbne renter og sags- og salgsomkostninger.

Udgiften afholdes af finanslovens generelle reserver.

b.

Med brev af den 12. september 2000 henvendte daværende Østersøkommissær for menneskerettigheder Ole Espersen sig til statsministeren, kirkeministeren og miljø- og energiministeren og pegede på, at muslimer i Danmark gentagne gange forgæves havde forsøgt at erhverve et areal, som de kunne anvende til begravelsesplads.

På baggrund af en række sonderinger tilkendegav kirkeministeren på et pressemøde den 2. maj 2001, at der var opnået enighed med Brøndby Kommune om placering af en muslimsk begravelsesplads på arealet umiddelbart syd for institutionerne Brøndbylund og Hulegården ved Brøndbyøstervej. Denne placering blev positivt modtaget af de muslimske organisationer, som skal drive begravelsespladsen.

Arealet er på ca. 4,5 ha og beliggende på matr.nr. 11A og den nordlige del af matr.nr. 13A, Brøndbyøster By, Brøndbyøster. Den offentlige ejendomsvurdering er pr. 1. januar 2001 712.700 kr. I den i foråret 2001 gældende kommuneplan for Brøndby Kommune var arealet byzoneareal og udlagt til offentlige formål, institutioner, plejehjem og lignende med en bebyggelsesprocent på 40.

Med udgangspunkt i disse planbestemmelser for området har en ejendomsmægler på vegne af Københavns Kommune, der ejer arealet, efter en »summerisk vurdering« skønnet arealets markedsværdi til 21,5 mill.kr.

Kommunalbestyrelsen i Brøndby har den 26. september 2001 ændret kommuneplanbestemmelserne for arealet, således at arealet alene kan anvendes til »offentlige formål, gravplads med en bebyggelsesprocent på 1«, samt vedtaget en ændring af lokalplanen, så den nu indeholder tilsvarende anvendelsesbestemmelser.

Der er med udgangspunkt i den ændrede planstatus foretaget to nye »summeriske vurderinger« af arealet. Brøndby Kommunes skatteforvaltning har oplyst, at forvaltningen skønner arealets markedsværdi til mellem 535.000 kr. og 3.340.000 kr. En ejendomsmægler har på vegne af Københavns Kommune fastsat en tilsvarende vurdering til 1,0 mill.kr.

Som følge af den nye lokalplans væsentlige forringelse af arealets værdi har Københavns Kommune under den offentlige høring om forslaget til kommuneplantillæg/lokalplan mundtligt tilkendegivet, at kommunen vil kræve, at Brøndby Kommune overtager arealet efter planlovens § 48. Københavns borgmester forventes at få bemyndigelse hertil på Borgerrepræsentationens møde den 4. oktober 2001. Erstatningen, som Brøndby Kommune i givet fald skal betale Kø-

benhavns Kommune ved overtagelsen af arealet, fastsættes af en taksationskommission, hvis afgørelse kan indbringes for overtaksationskommissionen og domstolene.

Erstatningen, der må forventes at blive maksimalt de 21,5 mill.kr., som Københavns Kommunes ejendomsmægler vurderede arealet til før de nye planbestemmers ikrafttræden, skal betales, når taksationsmyndighederne har truffet endelig afgørelse i sagen. Beløbet forrentes fra tidspunktet for Københavns Kommunes krav om overtagelse.

Brøndby Kommunes accept af en begravelsesplads i kommunen er givet under betingelse af, at kommunen – efter overtagelsen fra Københavns Kommune – er sikret mulighed for uden et økonomisk tab at kunne videresælge arealet til en tredjemand, der ligeledes kan finansiere anlægget og den efterfølgende drift af begravelsespladsen, idet kommunen ikke har legal adgang til at påtage sig en økonomisk risiko ved overtagelsen.

Sammenslutningen af indvandrere i Danmark (INDsam) har derfor den 23. august 2001 afleveret en garantierklæring til Kirkeministeriet, hvor sammenslutningen på vegne af INDsam, Det Islamiske Forbund i Danmark, Idara Minhaj-ul-Quran, Det Islamiske Råd i Danmark samt Sammenslutningen af Indvandrere Foreninger (DMGT) garanterer, at en fond, som er under dannelsen, vil kunne købe arealet af Brøndby Kommune for en pris på op til 3,0 mill.kr. med henblik på etablering af en begravelsesplads for alle muslimer.

Med de pågældende organisationers repræsentation i fonden vil den være forankret i en bred kreds af indvandrergrupper og ikke kun til grupper fra eksempelvis et bestemt land. Efter § 16, stk. 2, i lov nr. 346 af 26. juni 1975 om begravelse og ligbrænding skal kirkeministeren godkende anlægget af begravelsespladsen samt efter lovens § 16, stk. 5, godkende en vedtægt for begravelsespladsens bestyrelse, tilsyn, benyttelse m.v. Kirkeministeren vil i den forbindelse betinge sig, at alle muslimer kan blive begravet på begravelsespladsen.

På denne baggrund ønsker kirkeministeren at kunne give Brøndby Kommune tilsagn om, at staten betaler Brøndby Kommune det beløb, som overtagelsessummen tillagt renter, sags- og salgsomkostninger overstiger 3,0 mill.kr., når taksationsmyndighederne har truffet afgørelse i sagen. Beløbet korrigeres efterfølgende ved en eventuel domstolsprøvelse.

Kirkeministeren vil ved afgivelsen af tilsagnet betinge sig, (1) at Kirkeministeriet på vegne af Brøndby Kommune kan indbringe taksationskommissionens afgørelse for overtaksationskommissionen og domstolene, (2) at arealet vurderes til maksimalt 21,5 mill.kr., samt (3) at der ved Brøndby Kommunes salg af arealet til fonden tinglyses en deklARATION, hvorefter nutidsværdien af det statslige tilskud skal tilbagebetales, hvis anvendelsen af arealet ændres fra begravelsesplads.

c.

Sagen forelægges for Finansudvalget nu, fordi det videre arbejde med anlæg af den muslimske begravelsesplads forudsætter, at det sikres, at Brøndby Kommune ikke vil lide tab ved overtagelsen af arealet og afhændelse af dette til den under pkt. b nævnte fond.

e.

Under henvisning til ovenstående anmodes om Finansudvalgets tilslutning til, at der på forslag til lov om tillægsbevilling for 2001 optages følgende tekstanmærkning under § 22 Kirkeministeriet:

»Nr. 1. ad § 22.31.

Kirkeministeren bemyndiges til at give Brøndby Kommune tilsagn om, at staten vil betale Brøndby Kommune det beløb, som kommunen måtte skulle betale ud over 3,0 mill.kr. ved overtagelsen fra Københavns Kommune af det i Brøndby Kommune beliggende areal udlagt til muslimsk begravelsesplads, herunder til påløbne renter og sags- og salgsomkostninger. Tilsagnet skal betinges af,

- 1) at Kirkeministeriet på vegne af Brøndby Kommune kan indbringe taksationskommissionens vurdering af arealets værdi for overtaksationskommissionen og domstolene
- 2) at arealet vurderes til maksimalt 21,5 mill.kr.

- 3) samt at der ved Brøndby Kommunes videresalg af arealet tinglyses en deklaration, hvorefter nutidsværdien af det statlige tilskud skal tilbagebetales, hvis anvendelsen af arealet ændres fra begravelsesplads.«  
Udgiften afholdes af finanslovens generelle reserver.

f.

Finansministeriets tilslutning foreligger.

JOHANNES LEBECH

/ Marjun Egholm

Til Finansudvalget.

## § 20-spørgsmål og justitsministerens og kirkeministerens svar herpå

Spørgsmålene og svarene er optrykt efter ønske fra Kristian Thulesen Dahl (DF).

### Spørgsmål nr. S 673:

Til justitsministeren (22/6 98) af:

**Peter Skaarup (DF):**

»Kan ministeren, såfremt en gruppe borgere køber et stykke jord med det formål at indvie dette jordstykke til gravplads til f.eks. en religiøs minoritets medlemmer og i forbindelse med købet af jordstykket dels tinglyser en servitut i retning af, at »jordstykket for tid og evighed kun må være gravplads«, dels opnår de nødvendige tilladelser fra offentlige myndigheder til at anvende jordstykket til gravplads, da bekræfte, at grundlovens § 73 om ekspropriation til enhver tid, f.eks. også om 10, 50 eller 100 år, kan gennemtvinge en ekspropriation eller en anden anvendelse af området/jordstykket, såfremt almenvellet kræver dette, f.eks. i tilfælde af, at det engang i fremtiden bliver nødvendigt at benytte området/jordstykket til anlæggelse af veje, rørledninger, installation af tekniske anlæg, bygninger m.m., og dermed bekræfte, at intet jordstykke i Danmark kan båndlægges til særlige og specielle formål til »tid og evighed«?»

### Begrundelse

Spørgeren ønsker, at ministeren bekræfter, at grundlovens § 73 omhandlende ekspropriation af en ejendom eller et jordstykke, uanset om der til dette er tinglyst eller knyttet særlige og specielle servitutter eller andet, der i det daglige angiver, hvad jordstykket må anvendes til.

Med gravplads tænker spørgeren på den igangværende debat om, at de efterhånden omkring 130.000 herboende muslimer ønsker at anskaffe sig jord til deres egen muslimske kirkegård.

Der er ikke noget større problem med at slette kristne kirkegårde og gravpladser, hvilket der

gennem de mere end 1000 år, kristendommen har været fremherskende i Danmark, er eksempler på. Mange danske byer har op gennem dette årtusinde vokset sig større og bredt sig ud over mere og mere jord, hvorved også oprindeligt anlagte kirkegårde har måttet nedlægges, for at jorden har kunnet anvendes til almene formål.

Anderledes stiller det sig efter spørgerens oplysninger med indviet jord til muslimske gravpladser. Her skulle indviet jord blive hellig jord for »tid og evighed«, uden nogen form for mulighed for at sløjfe eller slette gravpladserne og anvende jorden til andre formål. En gang muslimsk kirkegård altid muslimsk kirkegård. I andre dele af verden har netop en gang udråbte indviede og hellige jordstykker, gravpladser, templer m.fl. på senere tidspunkter givet anledning til problemfyldte og uløselige konflikter. Konflikter, som har stået på i århundreder og ofte med store menneskelige omkostninger til følge.

### Svar (8/7 98):

**Justitsministeren (Frank Jensen):**

Grundlovens § 73, stk. 1, om ekspropriation har følgende ordlyd:

»Ejendomsretten er ukrænkelig. Ingen kan tilpligtes at afstå sin ejendom, uden hvor almenvellet kræver det. Det kan kun ske ifølge lov og mod fuldstændig erstatning.«

Som det fremgår af bestemmelsen, skal tre betingelser være opfyldt, før et ekspropriativt indgreb er lovligt. For det første skal indgrebet være påkrævet af hensyn til almenvellet. For det andet skal der være lovhjemmel til indgrebet, og for det tredje skal der betales fuldstændig erstatning.

Er disse betingelser opfyldt, vil der kunne foretages ekspropriation af ejendomsret og andre rettigheder, herunder servitutter, der er tinglyst på ejendommen.

Bilag til f. t. beslutn. vedr. aktstykke nr. 6

**Spørgsmål nr. S 3856:**

Til kirkeministeren (14/9 2000) af:

**Peter Skaarup (DF):**

»Vil ministeren i forbindelse med besvarelsen af spørgsmål nr. S 3847 fra MF Arne Melchior om muslimske gravpladser, iagttage besvarelsen af spørgsmål S 673, Folketinget 1997-98, 2. samling?«

**Begrundelse**

Spørgeren har i et tidligere spørgsmål til justitsministeren af 22. juni 1998 spurgt til, om grundlovens § 73 om ekspropriation sikrer, at arealer, der måtte være udlagt til f.eks. gravpladser, til enhver tid kan eksproprieres. Begrundelsen for spørgsmålet bedes ligeledes iagttaget. Problemstillingen er, at muslimske gravpladser er hellig jord for »tid og evighed«, uden nogen form for mulighed for at sløjfe eller slette gravpladsen og anvendes jorden til andre formål, sådan som det er sket mange gange med kristne kirkegårde. Men grundlovens § 73 sikrer, at alt kan eksproprieres, hvis betingelserne er tilstede.

Justitsministeren svarede, at ifølge grundlovens § 73 om ekspropriation skal tre betingelser være opfyldt. For det første skal indgrebet være påkrævet af hensyn til almenvellet. For det andet skal der være lovhjemmel til indgrebet, og for det tredje skal der betales fuldstændig erstatning. Er disse betingelser opfyldt, vil der kunne foretages ekspropriation af ejendomsret og andre rettigheder, herunder servitutter, der er tinglyst på ejendommen, opl yser ministeren i svaret.

Det er fortsat spørgerens opfattelse, at grundlovens § 73 stadigvæk sikrer, at ekspropriation af jord, der er indviet for »tid og evighed«, kan eksproprieres til andre formål, hvis betingelserne for ekspropriation er tilstede.

**Svar (22/9 2000):****Kirkeministeren (Margrethe Vestager):**

Jeg kan i det hele henholde mig til justitsministerens svar på S 673, Folketinget 1997-98, 2. samling.

Dette indebærer, at ekspropriation af fx en muslimsk gravplads vil være muligt, hvis grundlovens betingelser herfor er opfyldt.

**Spørgsmål nr. S 59:**

Til kirkeministeren (5/10 2000) af:

**Peter Skaarup (DF):**

»Vil ministeren sikre, at der i de eventuelle tilladelser til etablering af muslimske gravpladser, der måtte blive givet, vil blive tydeliggjort, at gravpladsen etableres efter gældende love og regler i Danmark, herunder at grundlovens § 73 om ekspropriation vil kunne anvendes over for gravpladsen, såfremt betingelserne i grundloven er til stede?«

**Begrundelse**

Spørgeren har i spørgsmål nr. S 673, folketingsåret 1997-98, 2. samling, og i spørgsmål nr. S 3856, folketingsåret 1999-2000, spurgt til grundlovens § 73 i forbindelse med muslimske gravpladser. Herudover har spørgeren erfaret, at ministeren som nævnt i besvarelsen af spørgsmål nr. S 3847, folketingsåret 1999-2000, har sat embedsmænd i gang med at finde et eventuelt statsligt ejet jordstykke i Storkøbenhavn, som vil kunne anvendes til en muslimsk gravplads.

Hvis et sådant stykke jord skulle kunne blive fundet og et sådant jordstykke kan opnå de nødvendige tilladelser og godkendt lokalplan m.m., er det spørgerens opfattelse, at det i sådanne tilladelser må indskræpes, at gravpladsen etableres efter gældende love og regler i Danmark, herunder at grundlovens § 73 om ekspropriation vil kunne anvendes over for gravpladsen, såfremt betingelserne i grundloven er til stede.

Det er efter spørgerens opfattelse vigtigt, at de kommende brugere af gravpladserne er helt på det rene med, at en gravplads i Danmark ikke kan garanteres at blive ligende til evig tid, men vil kunne inddrages til andre formål, f.eks. bebyggelse, veje, tekniske anlæg, rørledninger, sportsanlæg eller andre formål, hvis almenvellet kræver dette. Det vil vel være direkte unfair ikke at gøre kommende ejere og brugere af en muslimsk gravplads opmærksomme på dette vigtige og væsentlige forhold. Man må kunne formode, at nogle borgere med viden om, at gravpladsen vil kunne eksproprieres, ikke ønsker den pågældende gravplads som deres sidste hvilested.

**Svar (25/10 2000):****Kirkeministeren (Margrethe Vestager):**

Jeg kan oplyse, at kirkeministeren har mulighed for at tillade, at trossamfund uden for folkekirken anlægger egne begravelsespladser, jf. lov nr. 346 af 26. juni 1975 om begravelse og ligbrænding § 16, stk. 2.

I forbindelse med denne godkendelse skal kirkeministeren tillige godkende en vedtægt vedrørende begravelsespladsens bestyrelse, tilsyn og benyttelse m.v., jf. begravelseslovens § 16, stk. 5.

Grundlovens bestemmelser om ekspropriation gælder naturligvis også vedrørende et stykke jord, som anvendes til begravelsesplads, og det er ikke min hensigt at kræve, at dette præciseres i vedtægten.

**Spørgsmål nr. S 2664:**

Til kirkeministeren (7/5 01) af:

**Peter Skaarup (DF):**

»Vil ministeren drage omsorg for, at der – i forbindelse med et eventuelt salg af et jordareal i Brøndby Kommune til muslimske organisationer til anlæg af en muslimsk gravplads – gøres klart og tydeligt opmærksomt på over for køberne, og så det fremgår af skødet, at gravpladsen vil kunne eksproprieres til andet formål, jf. grundlovens § 73, såfremt betingelserne er til stede, sådan som justitsministeren har oplyst i besvarelsen af spørgsmål nr. s 673, (folketingsåret 1997-98, 2. samling)?«

**Begrundelse**

Spørgeren har i ovennævnte spørgsmål spurgt, om et jordstykke, der af ejerne anvendes til gravplads, og som ejeren ønsker at frede »til evig

tid«, kan eksproprieres i henhold til grundlovens § 73, og hertil har justitsministeren svaret bekræftende.

Spørgeren er interesseret i, at der over for køberne af et eventuelt jordareal i Brøndby Kommune med det formål at anlægge en gravplads efter muslimske principper gøres klart og tydeligt opmærksom på det faktum, at gravpladsen vil kunne eksproprieres til andre formål, f.eks. til anlæg af veje, installation af tekniske anlæg eller andet.

Det vil være ærgerligt, hvis køberne køber jordarealet i den vildfarelse, at de kan disponere over arealet »til evig tid«. Hvis nogen muslim ønsker deres gravplads bevaret til evig tid, kan dette ikke lade sig gøre i Danmark, hvilket vil være en fair og relevant oplysning for køberne.

**Svar (18/5 91):****Kirkeministeren (Johannes Lebech):**

Som min forgænger allerede har oplyst ved sin besvarelse den 13. oktober 2000 af Deres spørgsmål (S 59, Folketingsåret 2000/2001), gælder grundlovens bestemmelser om ekspropriation naturligvis også vedrørende et stykke jord, som anvendes til begravelsesplads.

Jeg har ikke til hensigt at understrege dette overfor køberne af det pågældende areal - hverken mundtligt eller i skødet - idet de pågældende er borgere i Danmark og derfor naturligvis er bekendt med, at grundlovens bestemmelser er gældende uanset skødets formulering.

Samtidig kan jeg oplyse, at også de mosaiske begravelsespladser skal henligge til evig tid. Jeg er ikke bekendt med, at dette har givet anledning til problemer i de adskillige hundrede år, hvor der har været mosaiske gravpladser her i landet.